

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Теоретико-методичні основи фізичної терапії»**

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти доктор філософії

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія

Доповнений силабус з дисципліни «Теоретико-методичні основи фізичної терапії» для аспірантів спеціальності 227 Фізична терапія та ерготерапія.
РОЗРОБНИК: к.фіз.вих. і с., доцент Стасюк О.М.

Силабус ЗАТВЕРДЖЕНИЙ на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від “14” вересня 2020 року № 2
В.о.завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Л.М.

(Ціж Л. М.)

Назва курсу	Теоретико-методичні основи фізичної терапії
Адреса викладання курсу	ЛДУФК імені Івана Боберського, вул. Дудаєва, 8
Кафедра, за якою закріплена дисципліна	кафедра фізичної терапії та ерготерапії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 – освіта, спеціальність 227 – фізична терапія, ерготерапія
Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Кількість кредитів	3 – 90 год., із них 64 авдиторних: 16 годин лекцій, 20 годин практичних занять і 54 години самостійної роботи Для заочної форми навчання: всього 10 годин, з них 6 годин лекцій, 4 години практичних занять.
Формат курсу	Очний, заочний
Рік підготовки	- 2, семестр – 1
Компонент освітньої програми	вибірковий
Дні занять	відповідно до графіку навчального процесу
Консультації	в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю).
Мова викладання	українська
Форма контролю	Залік
Викладачі курсу	Доцент, кандидат наук з фізичного виховання і спорту Стасюк Ольга Михайлівна
Контактна інформація викладачів	fr@ldufk.edu.ua 261-19-37
Сторінка курсу	

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Теоретико-методичні основи фізичної терапії» призначена для підготовки аспірантів.

Курс «Теоретико-методичні основи фізичної терапії» має важливе значення в системі навчання аспірантів, оскільки ця дисципліна дає загальне розуміння про засоби та методи фізичної терапії, їх застосування на різних етапах перебігу захворювання чи травми.

Студентам пропонується загальне ознайомлення із особливостями організаційних основ системи фізичної терапії. До розгляду також взяті періоди проведення фізичної терапії у травматології, неврології і хірургії; функціональна діагностика у фізичній терапії та ін..

Мета курсу – вивчення основних зasad фізичної терапії.

Взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Засвоєння курсу «Теоретико-методичні основи фізичної терапії» повинно базуватися на знаннях, які одержані студентами з анатомії, фізіології, а також прикладних предметів, які викладаються для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія». Також дисципліна тісно пов'язана з предметами освітньо-наукової програми. А саме: «Теоретико-методичні основи ерготерапії», «Неінвазивні методи дослідження у фізичній терапії та ерготерапії», «Новітні технології в фізичній терапії та ерготерапії осіб з різними нозологіями», «Нормативно-правова база фізичної терапії та ерготерапії»

Навчальний контент

Назви змістових тем	Розподіл годин стаціонар				Розподіл годин заочна форма		Результати навчання. Знати:
	разо м	л.	пр.	с.р.	л.	пр.	

Тема 1. Розвиток, становлення, мета й завдання фізичної терапії	4	2	2	-	2		Поняття «фізична терапія», її визначення, складові частини та об'єкт вивчення. Роль фізичної терапії в системі підготовки висококваліфікованих тренерів, педагогів, фізичних терапевтів і спортсменів. Цілі і завдання фізичної терапії. Історичні аспекти розвитку та становлення фізичної терапії. Роль фізичної терапії для суспільства.
Тема 2. Організаційні основи системи фізичної терапії	4	2	2	-	2		Складовий структура реабілітаційного процесу. Основи реабілітації (біологічні, психічні, морально-етичні, науково-медичні, соціально-економічні). Реабілітаційні заходи (медичні, психологічні, фізичні, педагогічні, соціальні, трудові, технічні, правові). Реабілітаційні установи, що реалізують програми медикосоціальної реабілітації.
Тема 3. Біологічні основи оздоровлення людини	4	2	2	-			Клітинна функціональна система. Ідеальна клітина, органели, анаболізм і катаболізм. Біологічні принципи фізичного тренування, як наслідок законів функціонування клітини. Біоенергетика організму. Кінетика біохімічних процесів: алактатного, лактатного, змішаного і аеробного.
Тема 4. Лікувальна фізична культура і масаж	4	2	2	-		2	Лікувальна фізична культура, поняття, механізми лікувальної дії. Гімнастичні та дихальні вправи. Спортивно-прикладні вправи та ігри. Лікувальний масаж. Прийоми лікувального масажу.
Тема 5. Фізіотерапія, механотерапія, працетерапія	4	2	2	-			Фізіотерапія. Класифікація лікувальних фізичних чинників. Природні чинники оздоровлення. Кліматотерапія. Преформовані фізичні лікувальні чинники. Водолікувальні чинники (гідротерапія, бальнеотерапія). Тепмолікувальні чинники (пелоїди, глина, пісок, парафін, озокерит). Механотерапія. Працетерапія. Дієтотерапія.
Тема 6. Етапи, рухові режими та форми проведення фізичної терапії	4	2	2	-	2		Основні етапи процесу фізичної терапії. Лікувальні рухові режими на різних етапах реабілітації. Методи проведення фізичної реабілітації. Педагогічні принципи застосування фізичних вправ у фізичній терапії. Форми проведення занять фізичними вправами у фізичній терапії.
Тема 7. Періоди	4	2	2	-			Періоди проведення фізичної терапії в

проведення фізичної терапії в травматології, хірургії та неврології					2	травматологічних хворих.Періоди проведення фізичної терапії в хірургічних хворих.Періоди проведення фізичної терапії в неврологічних хворих.
Тема 8. Функціональна діагностика у фізичній терапії	4	2	2	-		Функціональна оцінка рухової активності людини. Оцінка стану серцево-судинної і дихальної системи. Функціональні проби. Оцінка стану нервової системи. Координаційні проби. Субмаксимальні тести для оцінки фізичної працездатності.
Тема 9. Фізична терапія при захворюваннях серця і судин	14	-	2	12		Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях серцевосудинної системи. Показання та протипоказання до призначення засобів фізичної терапії в кардіології. Програми фізичної терапії хворих на інфаркт міокарда. Вибір рухового режиму та методик ЛФК у хворих на ішемічну хворобу серця на стаціонарному та санаторно-курортному етапах.
Тема 10. Фізична терапія при захворюваннях органів дихання	15	-	-	15		Загальна характеристика захворювань дихальної системи. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної терапії при захворюваннях органів дихальної системи. Фізична терапія при пневмонії. Фізична терапія при бронхіальній астмі.
Тема 11. Фізична терапія при захворюваннях шлунка	14	-	2	12		Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях органів травлення. Показання та протипоказання до призначення ЛФК. Диференційований вибір засобів ЛФК залежно від порушень моторної та секреторної функції травлення. Фізична терапія при гастритах. Фізична терапія при виразковій хворобі.
Тема 12. Фізична терапія при захворюваннях кишечника	15	-	-	15		Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної терапії при ентероколітах. Фізична терапія при спланхнітозі.

Розроблено Стасюк О.М. ЛДУФК
фізична терапія, ерготерапія. Усі права захищено. При використанні матеріалів посилання на автора та
першоджерело обов'язкове.

Усього (стажіонар):	90	16	20	54			
Усього (заочна форма):	10				6	4	

Програмні результати навчання

Знання							
ПРН 2.	Знання системи спеціальних знань, концепцій, програм та втручань у фізичній терапії та ерготерапії						
ПРН 3.	Знання наукових методів дослідження, що застосовуються у фізичній терапії та ерготерапії, уміння добирати, застосовувати та інтерпретувати відповідні сучасні методи наукового дослідження						
ПРН 4.	Знання морфології, лексики іноземної мови, а також термінології у галузі фізичної терапії та ерготерапії із здатністю до комунікації та представлення наукових результатів іноземною мовою для розв'язання наукових завдань та оглядового, пошукового, реферативного читання фахової літератури, перекладу текстів з іноземної мови на українську та з української мови на іноземну						
ПРН 5.	Знання риторики та наукового дискурсу, професійної етики та термінології, розуміння етичних аспектів діяльності, їх врахування в практичній діяльності						
ПРН 7.	Знання законодавства та особливостей організаційної роботи у галузях освіти, охорони здоров'я, нормативно-правової бази наукової діяльності, зокрема захисту прав інтелектуальної власності, нормативних вимог до структури та змісту підготовленості фахівців фізичної терапії та ерготерапії, основних тенденцій реформування галузі						
Уміння							
ПРН 9.	Уміння формулювати наукову проблему з врахуванням тенденцій розвитку галузі, мету власного наукового дослідження, окреслювати його новизну, теоретичне та практичне значення для фізичної терапії та ерготерапії та інших галузей науки, виокремлювати головне та другорядне в проблемній ситуації, виявляти пріоритетність завдань						
ПРН 12.	Уміння виявляти недостатньо дослідженні питання, здійснювати моніторинг наукових джерел, співставляти фундаментальну наукову інформацію у фізичній терапії та ерготерапії з даними сучасних наукових інформаційних джерел						
Комунікація							
ПРН 16.	Знання та вміння використовувати інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, пошуку, аналізі, інтерпретації даних та засобів інноваційно-технологічного супроводу викладацької роботи						
ПРН 17.	Здатний до відповідальності за обраний шлях вирішення проблеми, до критичного оцінювання результатів діяльності, до безперервного саморозвитку та самовдосконалення						

Очікувані результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичного оцінювання, переосмислення, застосування та генерування знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань
ЗК 2	Здатність ефективно спілкуватися (усно і письмово) державною та іноземною мовою, володіти науковою термінологією
ЗК 4	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.
ЗК 6	Здатність планувати і здійснювати особистий і професійний розвиток
ЗК 7	Здатність діяти відповідно до етичних норм і принципів, правил академічної добroчесності у науковій, науково-педагогічній діяльності та практиці
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 1	Здатність реалізовувати оригінальні дослідження у фізичній терапії та ерготерапії, досягати наукових результатів, які мають наукову новизну, передбачають створення нових знань, використання новітніх методів та вирішення актуальних проблем
ФК 2	Здатність формулювати дослідницькі питання, з врахуванням новітніх тенденцій та запитів, які виникають у науці та практиці розробляти складні дослідницькі проекти, керувати такими проектами, передбачати стратегії втручання та інструменти для відслідковування ефективності та якості
ФК 3	Здатність критично осмислювати та перевіряти зроблені іншими дослідниками припущення чи висновки
ФК 4	Здатність обирати відповідні методи наукового дослідження та застосовувати методологію наукового дослідження щоб ефективно вирішувати відповідні наукові та практичні завдання у фізичній терапії та ерготерапії
ФК 5	Здатність обирати науково обґрунтовані підходи у фізичній терапії та ерготерапії, планувати та організовувати їх, та забезпечувати процеси управлінської діяльності з урахуванням тенденцій реформування галузі.
ФК 6	Здатність аналізувати наукову інформацію, забезпечувати дисемінацію та імплементацію результатів, прогнозувати вплив досліджень на індивіда / суспільство, а також зміни, що відбуваються у результаті заходів фізичної терапії та ерготерапії
ФК 7	Здатність використовувати інформаційні технології (як традиційні, так і новітні), сучасні інформаційні ресурси, бази даних та сучасне наукове обладнання для забезпечення наукової та науково-педагогічної діяльності
ФК 8	Здатність теоретично обґрунтовувати практичні підходи у фізичній терапії та ерготерапії, розробляти новітні концепції, підходи, моделі для практичної діяльності
ФК 9	Здатність презентувати, обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами на національному та міжнародному рівнях, брати активну участь у роботі у науковій та науково-освітній діяльності українських та міжнародних колективів
ФК 10	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у фізичній терапії та ерготерапії

Пререквізити

Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з анатомії, фізіології, а також прикладних предметів, які викладаються для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія».

Навчальні методи та техніки

Під час викладання курсу будуть використовуватися лекції, розповіді, пояснення, дискусія, практико-орієнтоване навчання.

Необхідне обладнання

Проектор, простір реабілітаційних відділень та кабінетів.

Політика оцінювання

Політика щодо відвідування:

- за наявності об'єктивних причин (напр.: хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної добросесності:

- списування під час контрольних робіт і складання заліку та інших контрольних форм перевірки заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);
- мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Умови допуску до підсумкового контролю:

- відвідування (або відпрацювання) усіх занять;
- наявність конспекту лекції чи самопідготовки;
- активна участь у практичних заняттях (відповіді на запитання, доповнення);
- вчасне виконання домашніх завдань з самостійної роботи;
- складання підсумкових завдань за змістовним модулем.

Умови щодо дедлайнів та перескладання:

- роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів);
- перескладання модулів відбувається із дозволу відділу аспірантури за наявності поважних причин (напр.: участь у змаганнях, конференціях тощо) і оцінюється без зниження оцінки.

Критерії оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

Види роботи	Модуль 1							Модуль 2						
	Тема (T) 1 5 б	T 2 5	T 3 5 б	T 4 5 б	T 5 5 б	T 6 5 б	T 7 5 б	T 8 5 б	T 9 5 б	T 10 5 б	T 11 5 б	T 12 5 б		
Написання модуля	20 балів							20 балів						
Сума балів та оцінка за модуль	«3»							61-74 бали						
	«4»							75-89						
	«5»							90-100						

Максимальна кількість балів за модуль – 100 балів.

Мінімальна кількість балів, за якою матеріал з дисципліни вважають зданим – 61 бал (61%).

Оцінювання

Види роботи	Модуль 1		Модуль 2		Сума
	Успішність	Бали	Успішність	Бали	
Усне опитування (середня оцінка)	3,0-3,5	18	3,0-3,5	18	36
	3,6-3,9	19-23	3,6-3,9	19-23	38-46
	4,0-4,3	24-25	4,0-4,3	24-25	48-50
	4,4-4,5	26-28	4,4-4,5	26-28	62-66
	4,6-5,0	29-30	4,6-5,0	29-30	58-60
Написання модуля (кількість правильних відповідей)	12-13	12-13	12-13	12-13	24-26
	14-15	14-15	14-15	14-15	28-30
	16-18	16-18	16-18	16-18	40
	19-20	19-20	19-20	19-20	38-40
Сума балів та оцінка за модуль	задовільно	32-37	задовільно	32-37	62-74
	добре	38-44	добре	38-44	76-88
	відмінно	45-50	відмінно	45-50	90-100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		відмінно	добре
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B		добре
75-81	C		
68-74	D		
61-67	E	задовільно	

35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Залік студент отримує на підставі результатів виконання ним усіх видів робіт на практичних заняттях та контрольних замірів протягом семестру.

Рекомендована література

1. Апанасенко Г.Л. Санологія (медичні аспекти валеології): підручник / Г.Л.Апанасенко, Л.А.Попова, А.В.Магльований. – Львів, ПП —Кварт®, 2011. – 303 с.
2. Відновлювальні засоби працездатності у фізичній культурі і спорту: підручник / І.О.Ячнюк, О.О.Воробйов, Л.В.Романів, Ю.Б.Ячнюк та ін. – Чернівці: Книги – XXI, 2009. – 432 с.
3. Дубровский, В.И. Биомеханика: учеб. для сред. и высш. учеб. заведений / В.И. Дубровский, В.Н. Федорова. – М. : Владос, 2004. – 672 с.
4. Дубровский В.И. Лечебная физическая терапия: Учебник для студентов вузов. – М.: Гуманитарный издательский центр Владос, 1998. – 608 с.
5. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура и спортивная медицина: Учебник. – М.: Медицина, 1999. – 304 с
6. Зациорский В.М. Биомеханика двигательного аппарата человека / В.М. Зациорский, А.С. Арунин, В.Н. Селуянов. – М.: ФиС, 1982. – 143 с.
7. Зациорский В.М. Физические качества спортсмена: основы теории и методики воспитания /В.М.Зациорский. – 3-е изд. – М.: Советский спорт, 2009. – 200 с.
8. Ингерлейб М.Б. Анатомия физических упражнений / М.Б. Ингерлейб. – Изд. 2-е. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 187 с.
9. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания. – 2 том. – К.: Олимпийская литература, 2003. – С. 201-252.

10. Лікувальна фізична культура: підручник / В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.П. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.
11. Лечебная физическая культура: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / С.Н.Попов, Н.М.Валеев, Т.С.Гарасева и др.; Под ред. С.Н. Попова. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 416 с.
12. Лечебная физическая культура: Справочник / Под редакцией проф. В.А. Епифанова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 2004. – 592 с. 225
13. Мухін В.М. Фізична реабілітація: підручник / В.М. Мухін. – 2- ге вид., переробл. та доповн. – К.: Олімпійська література, 2005. – 422 с.
- 14.Мухін В.М. Фізична реабілітація: підручник / В.М. Мухін. – 3- те вид., переробл. та доповн. – К.: Олімпійська література, 2009. – 488 с.
15. Маліков М.В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.В.Маліков, А.В.Сватьєв, Н.В.Богдановська. – Запоріжжя: ЗДУ, 2006. – 227 с.
16. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: навчальний посібник / О.К. Марченко. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
- 17.Марченко О.К. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов / О.К.Марченко. – К.: Олімпійська література, 2012. – 196 с.
18. Медицинская реабилитация: Руководство для врачей / Под ред. В.А.Епифанова. – М.: Медпресс-информ, 2005. – 328 с.
19. Медведев А.С. Основы медицинской реабилитологии / А.С. Медведев. – Минск: Беларус. наука, 2010. – 435 с.
20. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р. Мисули, Л.О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. –402 с.
21. Осіпов В.М. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник (для студентів напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини»). – Бердянськ: БДПУ, 2013. – 225 с

22. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації: навч. посіб. / Т.Бойчук, М.Голубєва, О.Левандовський, Л.Войчишин. – Л.: ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
23. Пархотик И.И. Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости / И.И. Пархотик. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 224 с.
24. Руководство по реабилитации больных с двигательными нарушениями. – Том.II / Под ред. А.Н.Беловой, О.Н.Щепетовой. – М.: Антидор, 1999. – 648 с.
25. Спортивная медицина. Учебник / Макарова Г.А. – М.: Советский спорт, 2003. – 480 с.
24. Спортивная медицина: Учеб. для ин-тов физ. культ. / Под ред. В.Л.Карпмана. – М.: Физкультура и спорт, 1980. – 349 с. 226
25. Селуянов В.Н. Технология оздоровительной физической культуры / В.Н.Селуянов. – М.: СпортАкадемПресс, 2001. – 172 с.
26. Спортсмен в междисциплинарном исследовании: Монография / Под ред. М.П.Шестакова: М.: ТВТ Дивизион, 2009. – 384 с.
27. Селуянов В.Н. Адаптация скелетных мышц и теория физической подготовки / В.Н. Селуянов, И.В. Еркомайшвили // Научно-спортивный вестник. – 1990. – С. 3-8.
28. Уилмор Дж.Х., Костилл Д.Л. Физиология спорта и двигательной активности. – К:Олимпийская литература, 1997. – 504 с.
29. Физическая реабилитация: Учебник для студентов высших учебных заведений / Под общей ред. С.Н. Попова. – Ростовн/Дону: Феникс, 2004. – 608 с.